Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A nemzetközi környezetvédelem szervezeti keretei és a környezetvédelmi jog alapelvei

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 18 dia

Tartalom:

A nemzetközi környezetvédelem szervezeti keretei 3-5. old.
A nemzetközi környezetvédelmi jog forrásai 6-8. old.
A nemzetközi környezetvédelmi jog forrásai – alapelvek 9-16. old.
Fogalomtár 17-18. old.
Önellenőrző kérdések 19. old.

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 1,5 óra
Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 1 óra

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatók.
Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 0,5 óra

A nemzetközi környezetvédelem szervezeti keretei

Főbb szervezetek

- **Globális szervezetek**: ENSZ, UNEP (ENSZ Környezeti Programja, 1972.), szakosított intézmények: UNESCO, FAO, WHO, WMO, IAEA, IMO, ICAO, pénzügyi intézmények

- **Regionális szervezetek**: Európai szinten (pl. Európa Tanács), de más regionális szervezeteknek is van programja pl. Afrikai Unió

- **Privát szektor**

- **NGO**: civil szféra (Aarhus Egyezmény)

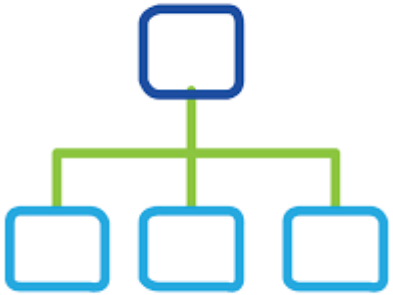

UNEP: ENSZ Környezeti Programja

- Támogatja a nemzetközi környezetvédelmi együttműködést;
- Támogatást és iránymutatást nyújt az ENSZ intézményeinek;
- Tudományos testületén keresztül támogatja a nemzetközi tudományos közösséget, hogy részt vállaljanak az ENSZ környezeti programjainak megvalósításában.
- 1972-ben hívták életre, a Stockholmi Konferencián
- „globális környezeti napirend” kidolgozása
- Koordinálja az ENSZ környezettel kapcsolatos tevékenységét

UNEP történetéről:

- https://www.youtube.com/watch?v=LwS1eZAnUNc

A nemzetközi környezetvédelemi jog forrásai

Jogforrások

- **Szerződéses jog**: keretegyezmények/egyezmények, szerződések, mellékletek, listák/jegyzőkönyvek
- **Szokásjog, környezetjogi elvek**: dokumentumokban, nyilatkozatokban, kiemelkedő bírósági döntésekben található meg

- **Szabályozás területei**:
  - Globális szabályozás
  - Szektorális szabályozás: Flóra/fauna (természetvédelem), Édesvizek, Talaj, Tenger, Légkör, Veszélyes hulladék és veszélyes anyagok

Keretegyezmények, Jegyzőkönyvek

- Minél több állam bevonása a szabályozásba
- Probléma meghatározása, közös célkitűzések
- Sokszor tudományos bizonytalanság/politika
- Puha kötelezettségvállalások
- Nem lehet kikényszeríteni a vállalásokat
- Fogalom-meghatározások, közös célkitűzések, szervezeti keretek és további jogalkotásra való felhívás
- Finanszírozás kérdése-pénzalapok
- Mellékletek, listák - keretegyezmények kiegészítése
- Konkrét és kikényszeríthető kötelezettségek

- **Jegyzőkönyvek is módosíthatók**

- A sztratoszferikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény + Montreáli jegyzőkönyv
- Éghajlat-változási keretegyezményének (UNFCC) kiegészítő jegyzőkönyve, Kiotói Jegyzőkönyv (1997)

A nemzetközi környezetvédelemi jog forrásai
- alapelvek

I. Kárért való állami felelősség elve

- Kárért való állami felelősség elve (az államok szuverenitással rendelkeznek különböző környezeti erőforrásaik felett, és felelősséggel tartoznak, hogy ne okozzanak határon átnyúló környezeti károkat)

II. Megelőzés elve

(1) károkozás tilalma (általános) – Stockholm-21. elv, Rio-2. elv

(2) a környezet védelme, megőrzése, fenntartása (általános) – Rio-7. elv

(3) az elővigyázatosság elve (specifikus – tudományos bizonytalanság) – Rio-15. elv

„A környezetre vonatkozó nemzetközi jognak része az államok azon általános kötelezettségének léte, melynek célja biztosítani, hogy a joghatóságán és ellenőrzésén belüli tevékenységek tartsák tiszteletben más államok, vagy a nemzeti ellenőrzésen kívüli területek környezetét.”

III. Elővigyázatosság elve

- A környezet védelme érdekében az Államok, lehetőségeiknek megfelelően, széles körben törekedni fognak az elővigyázatosságra. Ahol **súlyos és visszafordíthatatlan károsodás** fenyeget, a teljes tudományos bizonyosság hiánya nem használható fel **indokolásként** a környezetrombolást megakadályozó, hatékony intézkedések **elhalasztására**.

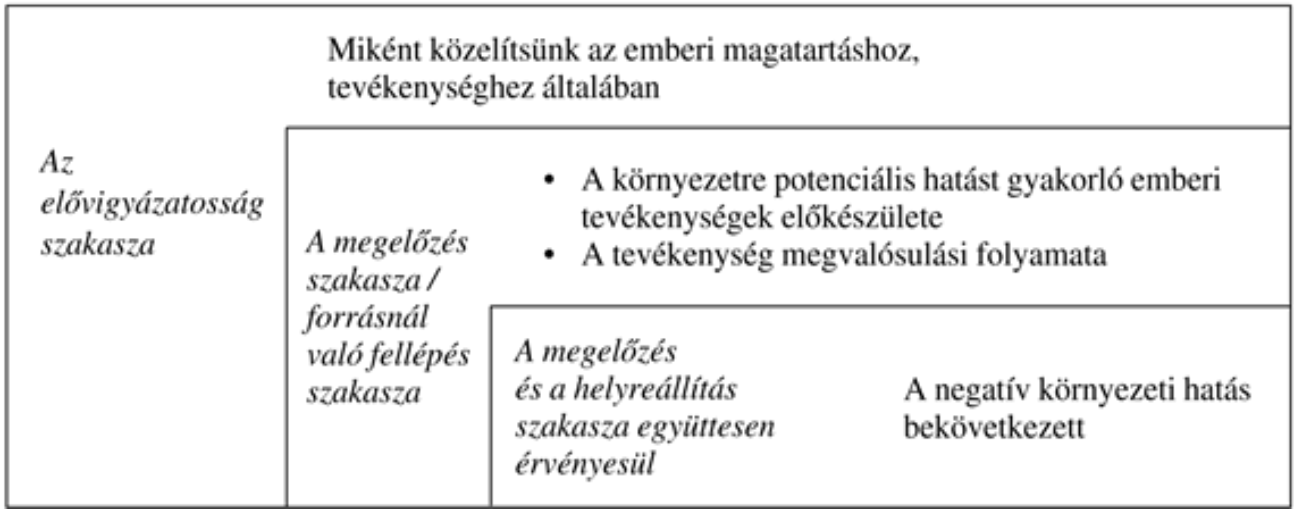

IV. Együttműködés elve

Több módon megvalósulhat, egyezmények eleme:

1. Tájékoztatás (veszélyes tevékenységről - Rio-19. elv)
2. Konzultáció (veszélyes tevékenységről - Rio-19. elv)
3. Értesítés (környezeti ártalomról, akut veszélyhelyzetről - Rio-18. elv)
4. Segítségnyújtás (Rio-18. elv – a nemzetközi közösség)
5. Környezeti ártalmak enyhítése

V. Szennyező fizet elve

- Nem alkalmazzák nemzetközi szinten – fejlettebb államok, OECD
- *„A nemzeti hatóságoknak törekedniük kell a környezeti költségek megosztásának és a gazdasági eszközök felhasználásának elősegítésére, tekintetbe véve azt a megközelítést, hogy alapvetően a szennyezőnek kell viselnie a szennyezés költségét, figyelemmel a közérdekre, a nemzetközi kereskedelmi és befektetési folyamatok eltorzítása nélkül.”*
- Költségelosztás
- Alkalmazási problémák

VI. Közös de megkülönböztetett felelősség elve

- Fejlett és fejlődő országok közötti különbségtétel
- Eltérő mértékben járultak hozzá a környezeti problémák kialakulásához
- Gazdasági erő – mit tudnak tenni?
- Egyezményekben is megjelenik
- UNFCCC, Kiotói Jegyzőkönyv
- Klímaváltozás elleni küzdelem

- *„Elismerve,* hogy különleges intézkedést igényel a fejlődő országok igényeinek kielégítése, beleértve a kiegészítő pénzügyi forrásokról és a szükséges technológiák hozzáférhetőségéről való gondoskodást…”

VII. Fenntartható fejlődés elve

Fogalomtár

- **Nemzetközi környezetvédelmi jog forrásai**: azon jogforrások összessége, amelyek a nemzetközi környezetvédelmi normákat tartalmazzák.

- **Alapelvek (princípiumok)**: olyan alapvető jelentőségű megállapítások, elvek, amelyek a környezetvédelmi jogban – különösen a bíróságok gyakorlatában – meghatározó jelentőséggel bírnak. Sok esetben megtalálhatóak konferenciák záró dokumentumaiban és bírósági döntésekben is.

- **Keretegyezmény**: olyan nemzetközi egyezmények, amelyek nem konkrétan kikényszeríthető kötelezettségeket tartalmaznak, hanem keret jellegű megállapodásokat.

- **Jegyzőkönyv**: a keretegyezmény kiegészítő nemzetközi szerződés, amely önmagában is módosítható. Kikényszeríthető nemzetközi kötelezettségeket tartalmaznak.

Fogalomtár

- **Elővigyázatosság elve, elővigyázatos megközelítés**: a környezet védelme érdekében az államok, lehetőségeiknek megfelelően, széles körben törekedni fognak az elővigyázatosságra. Ahol **súlyos és visszafordíthatatlan károsodás** fenyeget, a teljes tudományos bizonyosság hiánya nem használható fel **indokolásként** a környezetrombolást megakadályozó, hatékony intézkedések **elhalasztására**.

- **Közös de megkülönböztetett felelősség elve**: az államok különböző mértékben járultak hozzá a jelenlegi, globális környezeti problémákhoz. Így a környezetvédelmi intézkedésekhez is különböző mértékben járulnak hozzá, erőforrásaikhoz mérten. Több nemzetközi környezetvédelmi szerződés is erre az elvre épül.

- **Nyilatkozatok**: a környezeti konferenciák záródokumentumai, elvileg nem kötelezők, de *soft law* jelentőségével bírnak. Megjelennek bennük a környezeti alapelvek.

Önellenőrző kérdések

- ✓ Sorolja fel a környezeti alapelveket!
- ✓ Mit jelent az ún. elővigyázatosság elve?
- ✓ Mit jelent az ún. megelőzés elve?
- ✓ Határozza meg a közös de megkülönböztetett felelősség elvét!
- ✓ Keretegyezmények fogalma
- ✓ Jegyzőkönyvek fogalma
- ✓ Sorolja fel a nemzetközi környezetjog forrásait!

Nézz utána!

SDGs, MDGs

https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

*A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.

*A tananyag kizárólag oktatási célból készült.

*A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE